

Sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarnas utmaningar

**Parlamentariska
socialförsäkringsutredningen 2010:4**

Kommitténs ledamöter

- **Gunnar Axen, M, ordförande**
- **Tomas Eneroth, S**
- **Patrik Björck, S**
- **Lars-Anders Häggström, S**
- **Tomas Tobé, M**
- **Lotta Finstorp, M**
- **Kajsa Lunderquist, M**
- **Gunvor G Ericson, MP**
- **Johan Pehrsson, FP**
- **Fredrick Federley, C**
- **Erik Almquist, SD**
- **Liselotte Olsson, V**
- **Emma Henriksson, KD**

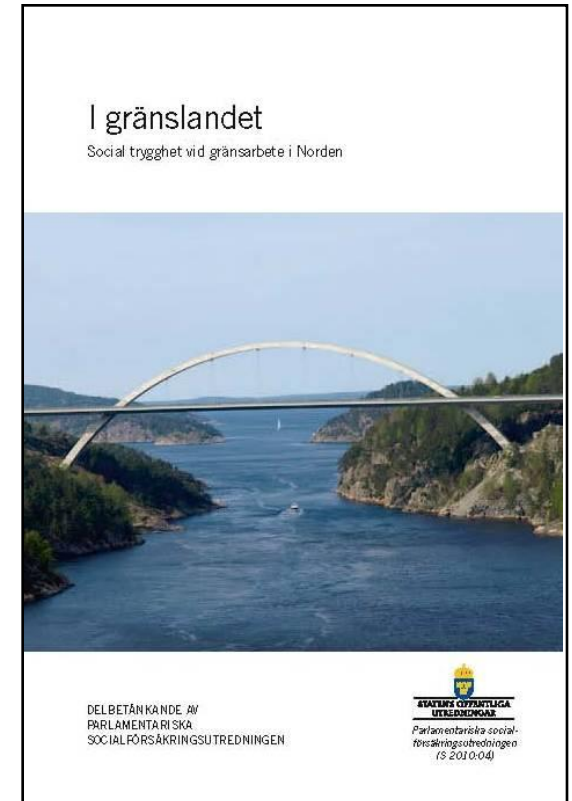
Kommitténs sekretariat

- Irene Wennemo,
huvudsekreterare
- Anna Fransson
- Jasmina Hopstadius
- Mårten Hultin
- Sara Kullgren
- Maria Kållberg
- Jakob Larsson
- Annelie Westman
- Sammanlagt 14 sakkunniga
från S, A, Fi, U, Ju och N

Socialförsäkringsutredningens arbetsätt

- **Beställa underlagsrapporter från**
  - forskare,
  - berörda myndigheter och
  - berörda organisationer.
- **Skapa samsyn i kommittén om sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarnas utmaningar och principer.**
- **Ett delbetänkande om gränsgångare i Norden 15 november 2011.**
- **Ett delbetänkande om hur SGI ska fastställas 31 mars 2012.**
- **Slutbetänkande i maj 2013.**

Försäkringsprinciper

- Hantera och sprida risk
- Skapa trygghet
- Vara långsiktigt finansiellt hållbara

Privata försäkringar

- Aktuariska principer och fondering.
- Förebygger genom självrisker och differentierade avgifter.
- Utvärderas genom att försäkringsprodukter kan säljas på en marknad.

Socialförsäkringar

- En del av ett samlat fördelnings- och trygghets-system.
- Kopplat till ekonomisk, skatte- och sysselsättningspolitik.
- Utvärderas politiskt på basis av den samlade effekten.

Är ökad försäkringsmässighet rätt väg?

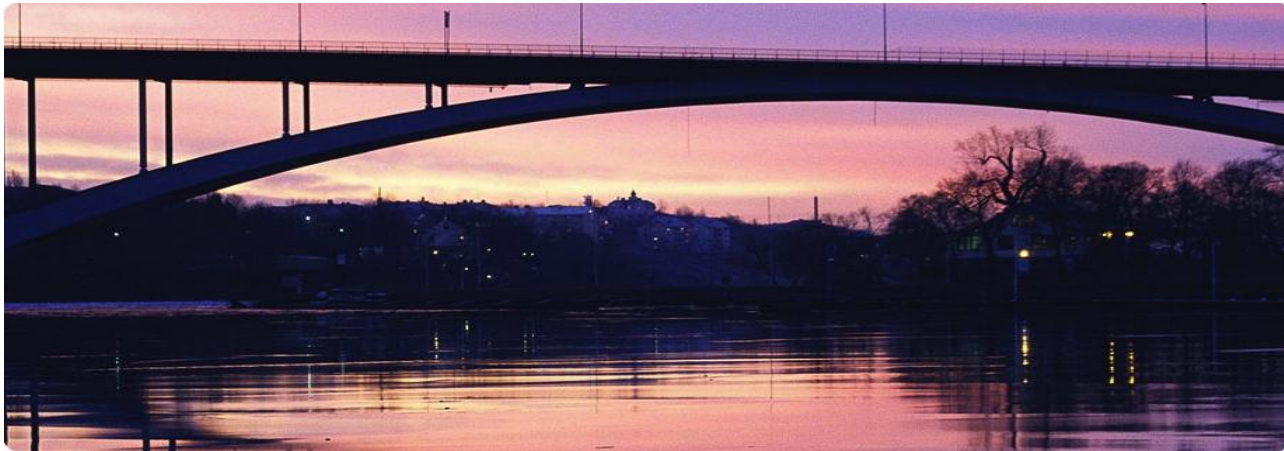
- **Om inte privata försäkringar är försäkringsmässig effektiva kommer de inte efterfrågas på marknaden.**
- **Socialförsäkringar utvärderas utifrån den samlade effekten av hur välfärdspolitik påverkar trygghet och arbetslinje.**
- **Försäkringsmässig effektivitet är inte avgörande för att detta ska uppnås.**
  - När socialförsäkringarna ska utformas kan lärdomar dras från privata försäkringslösningar. Försäkringsmässig effektivitet bör dock inte överordnas samhällelig effektivitet.

Socialförsäkringen - ett socialt kontrakt

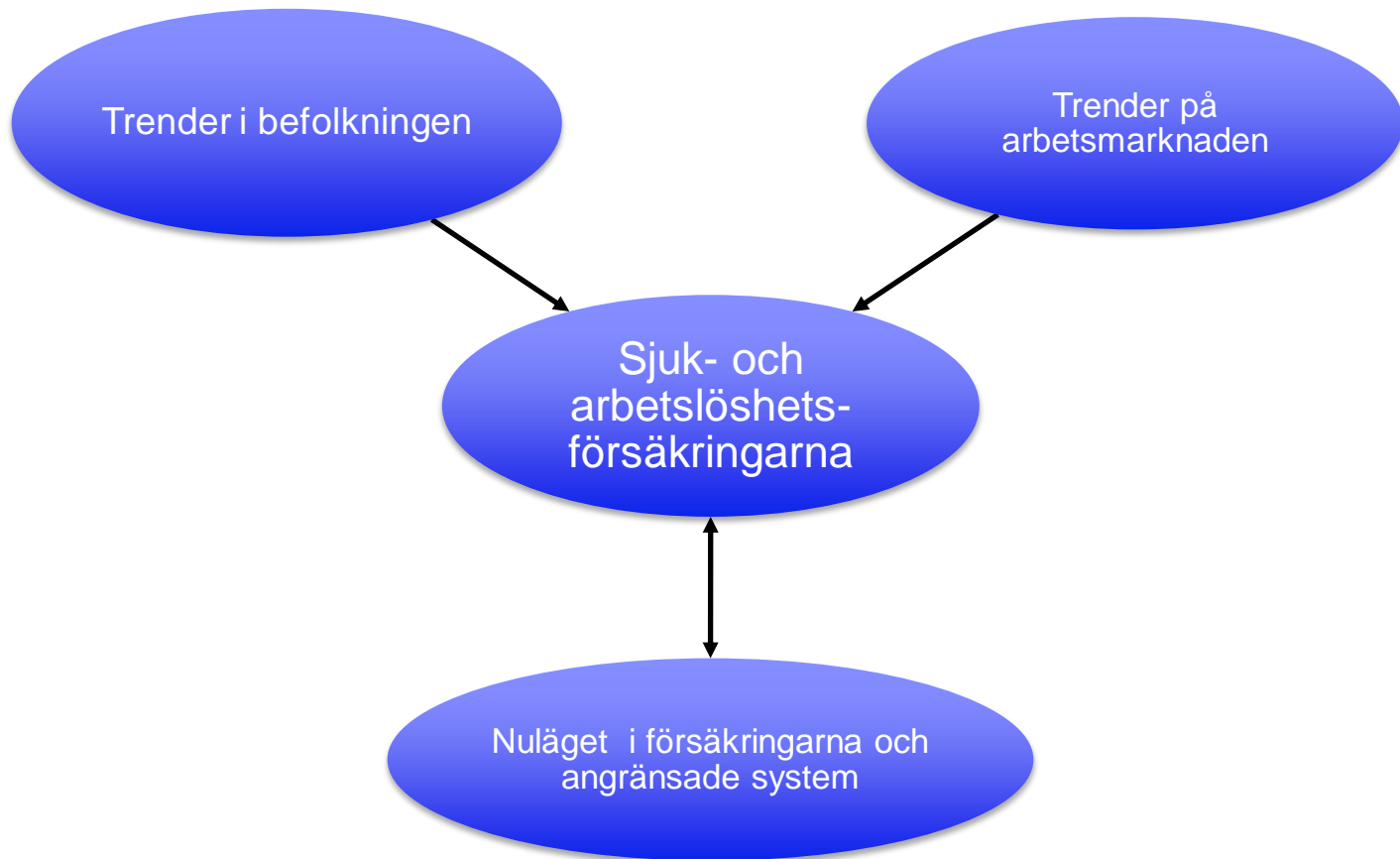
- **Alla samhällen karaktäriseras av någon form av fördelnings- och trygghetssystem.**
  - Synen på människan som egoistisk nytto-maximerare allt mer ifrågasatt. Det verkar vara en del av vår grundläggande natur att skapa fördelningssystem av denna typ.
- **Under de senaste seklerna har fördelningssystemen börjat handla om allt större kollektiv genom**
  - en framväxande försäkringsmarknad och
  - genom socialförsäkringens framväxt.
- **Väl fungerande försäkringssystem bygger på en upplevelse av**
  - att de skapar tillräcklig trygghet,
  - att alla bidrar efter förmåga genom arbeta och betala skatt och
  - att de förhindrar missbruk och överutnyttjande.

Övergripande utmaningar

- Finns en tillräckligt vilja att vara med och finansiera gemensamma försäkringar?
- Upplevs försäkringarna ge tillräcklig trygghet?
- Stimulerar försäkringarna i tillräcklig grad till arbete?

Utmaningar för sjuk- och arbetslöshetsförsäkringarna

Trender i befolkningen

1. Äldre befolkning

- Klaras finansieringen?
- Kan försäkringarna bidra till ökad sysselsättning?
- Ska försäkringarna bättre anpassas till arbete efter 65 år?

2. Förändrad hälsa

- Bättre fysisk hälsa bland äldre, sämre psykisk ohälsa bland yngre och medelålders ställer nya krav på arbetslinjen.
- Hur hanteras nya diagnoser?

3. Förändrade värderingar

- Kommer kraven på valfrihet, bemötande och individuella lösningar öka i försäkringarna?

Trender på arbetsmarknad

4. Ökad rörlighet på arbetsmarknaden

- Färre kvalificerar sig till försäkringarna.
- Svårt att förutse sitt försäkringsskydd.
- Fler sjuka har ingen arbetsgivare med rehabiliteringsansvar.

5. Ökad rörlighet över nationsgränserna

- Svårt att förutse sitt försäkringsskydd.
- Ska försäkringarna uppmuntra till arbete även utanför Sverige?

6. Högre krav i arbetslivet

- Behövs mer av yrkesförsäkring när individens utbildningsinvesteringar ökar?
- Behövs bättre insatser för återgång i arbete efter sjukdom eller arbetslöshet?

Nuläget i försäkringarna och angränsande system

7. Förändringar i trygghetssystemen

- Många sådana undergräver tryggheten.
- De kan få oförutsedda effekter på andra system.

8. Omotiverade skillnader mellan försäkringarna

- Systemet är inte förutsebart och transparent.
- Det kan påverka viljan och förmågan till omställning negativt.

9. Kompletterande och alternativa trygghetssystem allt viktigare

- Risk att lågriskgrupper föredrar privata lösningar.
- Samspelet mellan arbetsmarknadspolitik, omställningsavtal, reguljär utbildning, kommunernas roll och privata försäkringar blir allt viktigare.

Förutsättningar för överenskommelser?

- **Inom delar av de allmänna försäkringarna har det funnits blocköverskridande samsyn.**
  - Inkomstbegreppet.
  - Grundvillkoren i försäkringarna.
  - Finansiering.
  - Arbetslinjens betydelse.
- **Andra har varit mer partiskiljande.**
  - Trygghet versus ekonomiska drivkrafter.
  - Reservationslörens betydelse.
  - Fackligt kopplade a-kassor.
  - Betydelsen av tak och golv i försäkringen.

Fem möjliga överenskommelser

Hållbara försäkringar

- **Hållbarheten bygger på att det både finns en vilja och en förmåga att finansiera dem.**
- **Då måste försäkringarna både ge trygghet och innehålla en fungerande arbetslinje.**
- **För att detta ska uppnås krävs**
  - en anpassning av sjuk- och arbetslöshetsförsäkringen till de utmaningar den står inför och
  - en större politisk samsyn kring grunddragen i modellen.

- www.psfu.se
- irene.wennemo@social.ministry.se